

بویوک محبوسه

پنجشنبه کونلری چیقار ادبی و علمی مجموعه در.

نسخه سی

نومرد

۱۰ غروشددر

مدیر و امتیاز صاحبی م . زکریا

دېجه لرمده باغرامق اېچون پامديغې اېصبره رق
جې قېوراندېران اضطراب ، غائب ايتديكم عزت
نفسم دن دولاي دكل آرتق بولامادېم دونكي
صافيم دونكي عصمت اېچوندر .. عصمت ، بوكله
سزې متعير ايدېيور ..

بوكا رځما بر شي آكلاميورسيكز دكلى؟
آرتق كافي ، بزى سسكون اېله ياشامق اېچون
براقيكز چاليشم .. بن كندى حسابمه سقالتدن
اوله كي سزك سوسلو حياقكزه ترجيح اېدرم ،
(متأثر) يارې نه قدر پچاره ، نه قدر بدېچم ..
كوكسته قاپانه رق رحمت راحت آغلايه جق كېمسهم
بوق .. آنهم اولدى ، بابام سه .. (آغلامق
اېچون دېشلىرى صيفرق دورور)

ا — ليلا !

(آجې ومستزى)

ل — غالبا قورقديكز ..

ا — مېچېدن جې قورقوتويورسيكز ..
ل — فقط بكا قارشى پايلان شيلو سزى
قورقوتويور .. اولنرى بيلمور ، حس اېچيورسيكز
بيله ..

ا — نه سولك اېستورسيكز . نه اولدى .
ل — كور ، كور ، كورسيكز .. نه لره تحمل
ايتديكى ، ناصل ازيلايكې كورمبورسيكز .
سزك اويكزه صيفتمش ، سزك صدقه كزه محتاج
اوله رق باشايان هابه سز ، عاجز ، پارسز و ايمدسز
برفېز ، نام برشكار . يوكسكدن بافيلوب قولاغنه
اېكړه نج ، اچق شيلو سولنمه سې مباح اولان
بر پچاره .. حق اكل رزبانه تكايلمرى بيله
دېكه مېكه مجبور بر بدېچت ..

ا — بوزده اولويور ؟ بوراده ، نم
اومده مې ؟

ل — باشقه نزمده اولايير ، بوراده ،
دمين ..

ا — اچون سس چقارمادك ، اچون
چاغيرمادك ... اكر خبرم اولسه بدي او كويكي
كوتېردم .

ل — دشتملرم نم اچون مساويدر ..
بوندن قورتولق اچون دېكړنى چاغيرامام ..

ا — سنك دشتمك .. بن مې ؟
ل — اوت . اكل معنا سز دشتم ..

ا — بن مې سنك دشتمك ! زوالى دلى ..
شيمدى بكا اوله شيلو سولنه ته جك كه ..

ل — سوله .. سوليهيكز باقمه ..
نه سوليهيكسكز ..

ا — (آرتق ديكلميه رك) بن سنك
دشتمك .. بن كه سنك اچون چيله بريورم ..
دنياده سندن باشقه هېچ ، هېچ برشى كورمبورم ..
نه صنعت ، نه سعادت ، نه ايلك ، نه وجدان ..
دمين كورديديكى ، دكلى ؟ اوت ، جوق دوغروا .
كور .. فقط نه دن ؟ .. چونكه ، سن كلنجه
هرشى سونيور ! محتم كېهك پېنى ياقان
شيمكلىرى ..
ل — صوص !

ا — شكاك ! .. دوشون ! .. صنعتكار
روحك اكل پوپل آرزوسى قدر كوزل ! .. يا
سيك ! يارې ، اوده هرشى وار : نشته ،
اميد ، كدر ، حذت .. هېسى ، هېسى او كوچوك
قائى وقېزىل بركله بكزه بن دوداقلرده موجود ..
كوزلركده اوله بر درېنك ، اوله براوچوروم
واركه .. او اوچورومك كشارنده روحم
اورپمهلر اچنده قالييور !

ل — صوصكز ديورم ، يوقسه باغيره جېم .
ا — (تهېچدن مست) باغير ! برشى
اومورمده دكل .. بن سنك دشتمك دكلى ؟
ل — اوت !

ا — نه غريب دشتم .. يانكدن برىسى
كچسه تيره بن ، اكله بر ديكړنك الى دوقونه
شاشيران ، حياى ، اميدى ، آرزوسى ، هيجانى
سكا منحصر بر دشتم .. (ليلاى طوقار)

ل — برافى بى ، سندن نفرت ايدويورم .
ا — بفسه .. سويورم ، هرشيشى
ارقتاب ايدو جك قدر سويورم . آكلابورميسك ؛
آكلابورميسك ! دوداقلركى بر كره اېسته ديكم
كې اويمك اچون .

ل — (بوټون وجودى تيره يرك)
نه اچون باغيرمايورم ، نه يه ديكلمه بورم ، نه يه دفع
ايتيورم بوى ! ..

ا — (ليلايه ساريلهرق) چونكه آرتق
كندى كندى بيله آله اته ميورسك !

ل — (قورتولق اچون صوك بر غيرت
ايدو رك) نه قدر آچاقشز يارې ! ..

ا — سنك اچون چيله بريورم ! (چيلغېن
كوزلره كوزلرينك اچونه باقار . ليلا كندى
برافير) ليلا .. ليلا (ليلا فولالرينك آراسته
بايلمش طن ايديلر . احمد دوداقلرى چيلنجه
اوزون اوزون اوپه) جوق بورولك جوق
اوغراشدك سوكيلم ، سوكيلم ! ..

ل — (صاپندن قېرلش بر چيچك كې
احمدك قولارى آراسته بن ناب قالير . وركنچ
قېز جاييله كوزلرى دولفون) اولويورم احمد
اولويورم !

تكرار اوزون اوزون دوداقلرى اوپه .
لكن . اسرار انكي برشى بوپوسه يي يارنده
براقديرير ، باشلى آرييلر ، كوزلرى بوپومش
خلجان اچنده بر آن اول نكارك چيقدېنى قاپويه
باقارلر .

ل — (خفيف بر سسله سوليه نير .)
هو اولدم .

عيسى ناهير

ابويه عصرى بر نورعېمېر ؟
اعضاسندن اولدېم دارالفنون ادبيات اچمنى
سلطاني اونجې صنفلره غاډ ادبيات كتابك
پروغرامنى تنظيم ايتكى بكا حواله ايتشدى .
سكز دوقوزسنه لك توغلمله قنات كترمشدم كه
جوجقلمه اوزون اوزادى به نظريات كوسترمك
پك فائده سز ، بلكه ده مضردر . بركون اچمنه
دعوت ايتديكمز پروفه سور « رنختر » ده بالخاسه
عينى فكرى مدافعه ايدنجه جسارت بولدم ؛ بجه
« بدبيات » بحثلى دارالفنونده اوقونه بيليردى ،
سلطانيلرده ادبى نولرك ساده جه « ته كنك »
قسنى كوسترمك ، وپنى قرائت كتابلرله تقويه
ايتك كافيدى . ايشته تنظيم ايدو جكم پروغرامده
شواساسى تققيه قرار وېردم . ادبى نولرك
ايضاحى اچون تاريخى اصولى ترويج ايتك ،
هر نوعك تكامل صفحه لرقى كوسترمك ايتدم
خاطر ليوردم كه پروفور « ريبو » لك « يارنجى
مخيله اوزرينه تدقيق » عنوانى قيمتلى كتابى
السانق خيالنك و بنا عليه ادبياتك اكل علمى
سورنده تكاملنى كوستر بر تاريخ مباحه سنده در .
بوثر بنده يوقدى ، كوپرېلى زاده فؤاد بكدن
ايتدم ، آلدن ، ايرتسى هفته « ريبو » لك
نقطه نظرى كوزه تهرك « اپوه نه در » عنوانى بر
مقاله ده قلمه آلمش بولدم . حق فؤاد بكدن مشدم كه :

— اپويه داتر بر مقاله وار ، ريبودن
آلدېم اچون سنك ضيا فېزاجى !
برابر كولوشك ؛ وقوفى تقدير ايتديكم
ضيا بلك تحف بر مزاجى واردر ، او ، زمان
زمان شو ويا بوفيلوزوف ، ياخود عالمه مشغول
اولور . اومت ائاشنده باشقه لرينك نقطه
نظرى قبول ايتك شوبله دورسون ، حق تحمل
ايدو من . مثلا مشهور اجتماعى « تارد » ،
اوروپاده كى سلطه سنه رځما ضيا بلكه ، مقبول
دكلدر ؛ چونكه كندى استادى دوركهايك كنه
طبان طبانه ضد بر مسلكى واردر . اوكا
كوره ريبوده بو وضعيته در . بو پروفه سور
اولا بر روحاچيدر . بشرك مخله سنى كندى
علميله ايضاح ايدر . خالبوكه ضيا بلك
پالكر بوبله يارنجى مخيله لك تكاملنى دكل ،
اخلاق ، اقتصاد ، بدبيات الخ .. بحثلرى هپ
سوسبولوژى ايله تفسير ايتك ايتو . مثلا ريبو
روحى وراثت قاندر . ضيا بلك ايسه بوى قبول
ايدو من ؛ ايشته شونلرى بيله ديكم اچون يازدېم
مقاله دن دولاي خوشنود قلاياجق اولدن تخمين
ايتش ، فؤاد بلكه سوليه مشدم . مقاله انشارايتدى
ضيانك حقيقه متأثر اولدېنى ايتشدم ، بيه
ايتدم كه بوبله علمى بحثلره قولاى مسافرى بيله
اولق شافلرندن اولمايانلر اولك بو وضعيتندن
استفاده بو بولهرق طوزدقلى ، دولاشدقلى
برلرده « ياهو ! على جانبك اپوه خنده يازدېنى
مقاله ياكش ، مش ! » ديكه باشلامشله . طبيعى
اونلردن ايتشندرده « ياكش ، مش ، مش ، ديه
نقل ايتشله ، ميدانه بر جوق « مش ، مش ، مش
ومشجى لره چيقمش ، اوزمان ضيا بلكه بر مكتوب

حیرت و تقدیر ایله ناسا ایدرز، فقط تطهیر ایدمه یز؛ بوکونک معماری اثرلری آسمه کوپرلر، قات قات بنالردر. عصره ک معمارلری و طیفه لرلی احوال ایدرک اسکی اثرلری تقلید ایتسه لر کولونج اولور. «شونی ده عرض ایدم که پوپه باشقه در، پوتم نه بیک نه باشقه... بیک شاعرلر لاعلی التعینر قهرمانلری، مفکوره لشدره رک بر اثر یازایلرلر؛ فقط بوته پوپه دکدر. فکرک یازدنی «حسنک غزاسی» کی...

آئی آی اول قلمه آلدیم ر مقاله ک احتوا ایتدی اداکاره بنه صادقاً تربیه و علم ساحه سنده اعتراضلری اولارله مناقشه حاضرم.

علی جانب

حکایه

بی عمار

«آز طمع چوق زبان کتیریر!»
آناسوزی

قیرمنی یاپراقلی قورو میسه دالارندن پایلمش قوجانان چارداغی اووادن قویان خیرچین برروز کاریقاجق کی صارییوردی. پچره سز قهوه ک لوش قارالغندن صیقیلان کویولور، یتنه بورایه طویلانشلر، حاجی امامک طانی طانی سویله کلرنی دیکلورلردی. یره یاییلی یرتیق قابا حصرک کنارلینه هپی بوونلری بوکوب دیز چوکشلردی ساکن حاللرنده آینسزدین برعبادت سکونی واردی. حاجی امام غاز آرلرنده کی بوش و قتلرنی هپ وعظ ایتک، نصیحت و برمکه کچیرردی. بو، برازاختارجه چوق راحتدن سمیرمش، کوچوک چاقیر کوزلو، مبارک برآدامدی. جامعک طیشنده اولدی، یاز قیش، داغما قولاری صیوالی، آبدست آلمغه آلهسته روضه عینده بولونوردی. صاری عاباسک، شیمدی به قادار کیرلی تمیز هیچ برطرفه دوغوماش ایتکرنی صم صیق طویلایوب بلنک اوستنه آغیرر قابور کی یرلشدرمک آک برچی صراقدی. ایتنه اون یدی سنه در بوکوبده یاشیوردی. یدی یاشندن یتش یاشنه قادار هرکی جاعته غاز قیلغه آلیشدرمشدی. بووکلرک کوچوکلرک، قادینلرک قیزلرک، حق جولوق چو جوغک آراسنده بیله آرتق آبدست غاز، اوروج، ذکات، فرض، واجب مناقشه لرندن باشقا لاف اولمازدی. اذان و قتلری یافلاشیرکن بوتون کویلو، قیشسه اولرنده، یازسه داغدن چاغلایا چاغلایا کلن مینی مینی درمه آبدسنلری آلیرلر، ایتش قاقیش عجله بیله جامه دولارلردی امام آفندی عینی زمانده حاضردی ده... بش وقتی خلطه قیلیرر، دورت رکعتدن عبارت اولان صباح نمازجفی بیله یاریم ساعتدن زیاده سوردوروری. اونک

بر اثرله تأیید ایتک ایتسه مش، مشهور «هانریاد» ی یازمشدر. امیل فاکه ک دبدیکی کی بو اثر منظوم بر تاریخ اولورق اوفونه بیلیر. وولترک کوزلریله (سن باوتلی) ملحه سنی، اوچونجی هانریک قتلنی، خلاصه بر جوق تاریخ صحنه لرلی ناسا ایتک البته بر موفقیتر. فقط هانریاد قدم اپوپه لریک یاشنده سنی، ووصوفدر. سبی ده شودر: قدیم اپوپه لریک موضوعی، او موضوع ایتسه کی قهرمانلری، او قهرمانلرک ماجرا لرلی ملنلرک معشری عیله لرلی یازامشدر: قیلله لر چارپیشیر؛ بو عیله لرده بعضی آدمیلر نماز ایدر، هنوز (پزنیف) قفاسی اولیان خلق، بوونلری درحال مفکوره لشدریر. بوپله جه بر تک آدمده بوتون عرفک فضیلتلری طویلایر؛ سوکره، بووک شاعرلر یتشیر، خلقک افسانه لرلی طویلار، نسج ایدر، میدانه ملی اپوپه چیقار. بوراده ایکی شیتی اونو ناملیر. برنجیسی اپوپه ک موضوعک، شاعرک فردی ذ کاسندن چیمه دیفدر.

هیچ شبهه یوق مثلاً ترووا عیاره سی هومه ردن اول بونلیرلرک، اران و توران مجادلر سی فردوسیدن اول مجملرک وجداننده یاشیوردی؛ احوال ایدله جه ک نقطه لریک ایتکنجیسی هومه ریادود فردوسینک ذ کالریله، یازدقاری اثرلره اساسی وصف اولان «Merveilleux» خارقه «کک پک سمیعی ازدواج ایتش اولمسیدر. قاعده لرلی بیلکه اپوپه یازله جفی زعم ایدن ادبیانچیلره اعتراضاً (قوساد) عینا شونلری سوبله یور:

Ils ont oublié qu'une des conditions de l'épopée est la foi des poètes et de leurs lecteurs dans les conceptions épiques et les aventures merveilleuses de leurs héros.

ایشته وولتر هانرییاده بوندن ده لای موفق اوله مامشدر. چونکه اولاً ۱۸ نجی عصرک ذهنیق خارقه دن ذوق آله بیلک استعدادنی غیب ایتشدی. وولتر هانریادی یازارکن هیچ شبهه سز اثریه قوبدنی «apparition خیالت» لره ایتنا یوردی، ثانیاً بالذات وولترک اعتراف ایتدی کی فرانسلر داستانی بر قافله مالک دکدرلر. کوستاولو بونک تعبیرجه (تاریخی برعری) درلر. ملی اساطیرلری بوند.

کنج فرانسلر فیلولوخی (میشل بره آل) ک اثبات ایتدی کی مثلاً ایلبادا مطلقا بر شاعرک مالیدر. هر سرواردر. فقط بر جوق ادبی عنعنه لره وارت اولمش و بالخاصه کندی ذهنیله اثرک تلفیق ایتدیکی ذهنیت آره سنده صمیمیت بولمشدر. معلم ربونک دبدیکی کی بوکونک ادبیاتی عفلک نفوذی آلتنه کیرمشدر. بوکونک اپوپه لرلی رومانلردر بز قدیم اپوپه لرلی ذوق ایله اوقوروز. بیلرک، یازدقاری زمانلرک تربیه سنه تطابق ایتشدرلر فقط اونلری تقلید ایدرک اپوپه اویدورامایز؛ چونکه ساخته اولور، کوستاو لوپون دیرک «اسکی زمانلرک معظم دینی آبدلری

یازدم، بوبله «عش، مش مشجیلر» سوبله مدسه نقطه نظرنی تثبیت ایتسینی رجا ایتدم، عمر سیف الدینله کوندردیکی جرده «یا کلش دبدیکی، یالکز کندی عمده سنه مخالف اولدینی» بیلیردی.

بن اساساً اونک ده فکرینی اوکره ک ایتسه یوردم. بوقسه ربیودن استعانه ایتدیم ایچون بالطبع نادم اولمش دکدم ساطع بکله ضیا بکک تربیه مجملرینه دائر مناقشه ایتدکلری زمانلردی، برکون ساطع بک دارالمعینه کلدی، ضیا بکک جوق «دوغماتیک» حرکت ایتدیکنی سوبلیدی، سببی سوردی، دیدم که «ضیا بک علمی فلسفه، فلسفه بی دین شکلنه فویار و آرتق ایمان درجه سنده فثاعت کتیردیکی عمده لردن غیریسی قطعاً قبول ایدمه من» حقیقه بوبله در. بر زمانلر فیلولوزوف آنفرد فوییه ایله مشغول اولورکن کاشانی «فوت - فکر» لرله ایضاح ایدردی. سوکرا، کوستاولو بونی اوقومغه باشلادی. بر «فول» در طوتدردی، دها سوکرا «دورکهایم» ی طاییدی؛ حیاته تعلق ایدن حادثه لرلی هپ «اجتماعی وجدان» له تفسیر قالدیشدی. رسنه قدر دورکهایم دن وازچدی. برغسونه اوغراشدی؛ بومدت ایتانسدن کاشان «حدس» دن عبارتدی.

بر قاچ سنه وارکه بنه دورکهایم رجوع ایتدی ساطع بک، علمی بر مساعفه ایله هر مؤلفدن بحث ایدیوردی، معارضی ایتسه یالکز برآدمه دایا یوردی؛ نهایت آکلاشه مادلر، سو صدیلر ایتسه بونی بیلدیکم ایچون ربیودن استعانه ایتدیکم مقاله ده کی فکرلری قبول ایدمه میه جکی دها اولدن تخمین ایتش وفؤاد بک خبر ویرمشدم.

ربو دیرک: «ملنلرک معشری عیله لرلی، اساطیری یازامشدر، بواسطیرک لوکس قسمندن اپوپه لر طوغمشدر. اپوپه لرده اولایه شخصیتلر مجلی ایدر؛ معبودلره نهرمانلر بر جهان ایتنده یاشارلر، سوکرا یاواش یاواش الی سجه لر سیلینیر. آرتق اسطوره انسانی حیاته علی العاده شرطلرینه یافلاشیر؛ اوزمان «رو نسک» رومان شکلنه کیرمش اولور نهایت بوکونکی «ره آلیست» رومان ماهیتی آلیر، دیمک اولورکه شیمدیک ادبیات مدنیته داغما دیکشن شرطلرینه تطابق ایتش، شکافی دیکشدرمش بر اساطیردن عبارتدر.

اون سکننجی عصر ادبیانچیلرندن «مارمونت» اپوپه ی فردی ذکاتک بر حصولی کی تلقی ایدرک موضوعک انتخابه، قهر لریک سجه لرینه، حتی تعقیب ایدله جه ک پلانه دائر اوزون اوزادی به ایضاحات و برر «ادبات عنصرلری» عنوانلی اثرینک ایتکنجی جلدینک بوزنجی صفحه سی اوقونه بیلیر. دیمک اولورکه بوادعاده اولان آدمیلرک فثاعتدن بی خبر دکم. نه کم نه او عصرده یاشایان بووک برادیر، یعنی وولتر بونظری ادعایی